

¿Sexe fred?

¿Com afecten les pautes i els valors sexològics actuals la gent gran? ¿Quin és el seu comportament afectiu? El següent reportatge respon tots aquests interrogants que afecten un col·lectiu cada vegada més nombrós de la nostra societat.

Superat el vell mite que els anys apaguen el desig sexual, EL TEMPS ha volgut endinsar-se en les complexes relacions humanes en una dècada en què el protagonisme de la tercera edat és cada vegada més intens. Aquest és el relat del treball de camp realitzat per la sociòloga Eulàlia Solé Romero. Prop d'un centenar d'enquestes, realitzades en tres enclavaments socio-econòmicament diferents de la ciutat de Barcelona, han permès esbrinar quins són els comportaments sexuals dels vells.

Quan, mitjançant una enquesta anònima, vam preguntar si solien tenir relacions sexuals, un 59% dels homes digueren que mai. Però és que les dones contestaren negativament en un 77%. I quan indagàrem si les trobaven a faltar, ells afirmaren que sí en un 48% i elles, només en un 18%. ¿Qui eren aquestes persones? Trenta-set homes i quaranta-quatre dones de 60 a 80 anys; casats ells en un 59%, viudes elles en un 68%. El motiu de fer-los aquestes preguntes rau en la següent hipòtesi que ens formulàrem:

Si tenim en compte que les pautes i valors sexològics actuals són diferents dels transmesos fa mig segle, i que aquests nous missatges arriben també a la gent gran a través dels mitjans de comunicació, és probable que ells, i sobretot elles, se sentin frustrats davant les oportunitats perdudes. Calia saber, doncs, si la gent gran d'avui es regeix pel que van aprendre durant la seva adolescència i van posar en pràctica com a adults, o bé els seus valors trontollen davant

l'impacte de les noves idees; si consideren satisfactori el trajecte amorós de la seva vida o no; i, en darrer terme, si continuen estimant-se sexualment quan la societat ja els ha jubilat.

Preteníem el testimoni directe dels protagonistes, i consideràvem interessant que aquests pertanyessin a diverses capes socials, a més de ser persones obertes a l'exterior, no recloses a casa. Optàrem, doncs, per adreçar-nos a tres *esplais* situats en tres barris diferenciatos de Barcelona. I volguérem ser nosaltres mateixos qui ens atanséssim a ells; d'altra banda, podem assegurar que fou una experiència magnífica.

El cert és que es coneix molt poc sobre l'afectivitat i la sexualitat dels ancians. Als Estats Units ja en parlen des de 1966, quan Masters i Johnson van publicar el llibre *Human Sexual Response*. Fruit d'aquesta i altres investigacions va ser la afirmació que és possible mantenir una vida sexual activa fins als 80 anys. Ara bé, quant a l'octogenari, especifiquen: "sempre que tingui una companya que li interessi i s'interessi per ell". ¿Gairebé res! I d'altra banda, adverteixen: "una dona que solament copula cada sis mesos, tindrà dificultats". Bé, ¿quines probabilitats hi ha a la nostra societat que requisits d'aquest estil s'acompleixin?

Amb el qüestionari que dúiem sota el braç ens proposàvem descobrir el perfil social i ideològic d'aquells que anàvem a enquestar, i a partir d'aquí, endinsar-nos en el seu comportament sexual i afectiu.

Teníem ben present que aquell grup de gent havia estat educada en uns paràmetres que podríem resumir en tres punts: 1) les definicions/interpretacions del sexe han corregut a càrrec exclusiu dels homes; 2) l'acte sexual normal i ple se centrava en el coit i en el desig masculí d'arribar a l'orgasme

com més aviat millor i només ell, ja que per a les dones el sexe era eminentment reproductiu; 3) la capacitat sexual femenina era desconeguda, i mentre que als homes se'ls empenyia al plaer, a elles se'ls ensenyava que les dones sexuals eren indecents. Les conseqüències d'aquest apre-

nentatge foren que: a) les dones no solament no tenien orgasmes, sinó que en desconeixien l'existència; b) com que la sexualitat es concentrava en els òrgans genitals, s'ignorava la font de plaer de la resta del cos. Així es restringia no sols la qualitat del goig, sinó l'edat per a la pràctica sexual; c) l'abstinència sexual dels vells era la norma correcta, principalment per a la dona després de la menopausa, quan perd la capacitat reproductora.

Cal tenir present que les consignes emeses pels sexòlegs actuals prenen un camí diferent i alliberador, principalment per a les dones. Diguem, succintament, que les noves pautes propugnen: a) unes relacions sexuals equilibrades, a fi que la dona no es trobi coartada ni físicament ni emotiva pels desitjos de l'home; b) l'orgasme només com a opció, ja que l'activitat sexual comprèn des de la masturbació (que ja es qualifica d'inofensiva) fins al coit; c) l'extensió del plaer sexual a tot el cos, defugint les restriccions fisiològiques imposades per l'edat.

En aquest estat de coses, ¿com responen les persones grans a aquests missatges? ¿Els coneixen, els ignoren, els rebutgen o els aplaudeixen, i els practiquen? En primer lloc, preguntarem a la gent de classe baixa. Els vam trobar jugant a cartes o al dòmino, i fou una bona estona d'explicar a cadascú com havia d'omplir el qüestionari, d'aclarir a algunes dones que *masturbació* no significava *menstruació*, i d'haver de retirar algunes enquestes per incapacitat de lectura.

En el segon *esplai*, amb concurrents de classe mitjana, les anècdotes foren d'un altre caire. Hi hagué homes que es negaren a contestar, i una dona en concret esquinçà enfurismada l'enquesta davant dels meus ulls en arribar a les preguntes sexològiques. Molt optimistes, ens vam dirigir després a l'*esplai* d'un barri alt, convençuts

que un nivell cultural i econòmic més elevat predisposaria positivament els enquestables. ¡Santa innocència! La major part ens miraren com si fóssim bruixes mentre ens retornaven els fulls, buits o a mig completar. Fou el lloc on haguérem d'anul·lar més enquestes.

Això no obstant, els 87 qüestionaris correctament contestats ens permeteren esbrinar que el 50%, d'ambdós sexes, no havia passat dels estudis primaris, que gairebé el 85% era creient, i que en política, majoritàriament es declaraven de centre o d'esquerra. Ens sorprengué descobrir que en gran proporció qualificaven de tolerant l'educació rebuda (65% dels homes i 81% de les dones). Percentatge particularment paradoxal aquest de les dones si considerem que el sexe femení fou la víctima per antonomàsia de l'autoritarisme patern i social. Cal pensar que no és possible criticar una situació quan no es coneix altra alternativa. Quant a les relacions de parella, tant per a ells com per a elles han estat satisfactòries, en un 86% i 88%, respectivament; i davant de la pregunta de si se sentien atrets per algú, incloent el cònjuge, els homes (59%) aparegueren de bon tros més actius que les dones (38%). Evidentment, la passivitat que a elles els fou inculcada persisteix.

Ja s'ha dit al principi que molt pocs tenen relacions sexuals, i si ho correlacionem amb l'estat civil, comprovem que el 59% dels homes casats i el 60% de les casades s'abstenen, mentre que per als viudoses el llistó puja fins al 90%. Un dels factors a considerar és que el 54% de les dones i el 30% dels homes diuen que amb l'edat decreix la satisfacció sexual, i són els barons (54%) els més capaços de valorar altres vessants de plaer corporal, més enllà del mer coit. Emperò, ni ells ni elles creuen en la plenitud sexual sense arribar a l'orgasme. I aquí hem de sospitar que

RAMAGLI

El conservadorisme, el sexisme i l'acceptació acrílica de l'educació rebuda perviuen en el món de la gent gran.

si, tal com afirmen els sexòlegs, l'orgasme ha estat generalment aliè a les dones, la major part mai ha gaudit d'una relació sexual satisfactòria.

Una de les qüestions que provocà més respostes en blanc o nul·les (11% dels homes i 10% de les dones), es referia a la masturbació. Comprovarem que el 79% d'elles i el 59% d'ells no la practiquen mai. Observem que en les dones ni l'edat ni l'estat civil influeixen, però sí en els homes. Així, s'estableix una relació inversa en funció de l'edat i es masturben més els viudus que els casats. En encetar el tema de l'homosexualitat masculina, el refús fou quasi unànime. Es mostraren més intransigents les dones que els

homes (84% i 62%), i fou detestat encara en major grau el lesbianisme (88% i 73%).

Així doncs, el conservadorisme, el sexisme, l'acceptació acrílica de l'educació rebuda perviuen en el món de la gent gran. I l'abstinència sexual a la vellesa continua sent la norma. Malgrat missatges i manuals, la sensibilitat del cos al marge dels genitals és ignorada (¿pels joves també?), i el pes dels anys constitueix una limitació insalvable. L'aprenentatge social també fa que les dones rebutgin tenir relacions amb una parella més jove (66%), mentre que ells només ho rebutgen en un 32%. I fa que la burgesia sigui la més refractària a respondre a una enquesta quan la indueix a fur-

gar en el seu interior, perquè ha estat ella la que ha imposat uns valors la fragilitat i el fracàs dels quals l'esperveren.

Si en conjunt els homes enquestats semblen més oberts que les dones, no val a creure que ells han avançat més, sinó que d'entrada ja reberen una educació més activa i lliure en l'aspecte sexual. Ara, ambdós sexes, i encara que participin en grups recreatius i vagin d'excursió, es mouen al marge d'aquesta societat industrial que els exclou quan deixen de ser productius. Res més lògic que aïllar-se també mentalment quan se'ls segrega físicament. Les seves pautes foren, i són, submissió i passivitat per part de la dona, autoritat i assalt per part de l'home; coit i

orgasme (masculí), i privació a la vellesa. ¿Què senten davant de la propaganda eròtica que els bombardeja des de la televisió? Ho deixen córrer, no els afecta, són imatges d'una altra galàxia. Existeix, però no té res a veure amb la seva pròpia història. No es mostren frustrats, doncs, i això és bo. Potser es tracta d'una defensa davant de la impotència d'accedir a aquest panorama luxuriós on el sexe, al contrari que a la seva joventut, es recepta públicament i per a tothom com l'elixir suprem i indispensable. Potser per a les dones esdevindria massa dolorós reconèixer que s'han perdut tot un doll d'experiència.

Eulàlia Solé